

complectitur solam explicationem decalogi, seu theologiae moralis et casuum conscientiae ad singula decalogi praecepta, cum prolegomenis. Atque ita distinguuntur ab ea peculiares explicationes exercitiorum pietatis, quae nomine Asceticae veniunt, et Politica Ecclesiastica" 1).

Zoo heeft dan VOETIUS voor de beoefening der ethiek in de Gereformeerde Theologie zich verdienstelijk gemaakt. Hij heeft haar een blijvende plaats in het academisch onderwijs verzekerd. Haar grenzen bepaald tegenover de dogmatiek. Haar eigenlijk object aangewezen. Haar lijnen met vaste hand getrokken en, hoewel hij geen afgerond systeem heeft nagelaten, toch vele deelen zoo afgewerkt, dat zij slechts in den bouw van een systeem van ethiek behoeven te worden ingevoegd.

VOETIUS, zij het ook onder den invloed der Puriteinen, heeft de Gereformeerde Theologie met zijn Theologia practica weer gewezen ook op haar roeping voor de facienda en voor de reformatie des levens. En deze reformatie des levens was, naar Calvinistische beginselen, geen nieuwigheid en geen overdrijving.

De zedelijkheid waarop VOETIUS aandringt is dezelfde welke ook CALVIJN met de kracht van een profeet onder oud-Israël te Genève predikte. Een zedelijkheid gegrond in de belijdenis van Gods souvereiniteit en juist daarom in alles zoekend het recht Gods. Dat recht Gods geeft aan de zedewet dan ook haar juiste plaats en in haar verhouding tot God en in haar verhouding tot den mensch. Zij staat onder God en boven den mensch. VOETIUS heeft dit in een afzonderlijke verhandeling 2), voor de Gereformeerde ethiek zoo belangrijk, dan ook niet nagelaten aan te wijzen. Het zij vergund hier in het kort zijn gedachten weer te geven. Hij onderscheidt tusschen recht en wet en bij het recht tusschen het Goddelijke en het menschelijke. Het Goddelijk recht is of intra of extra Deum. Het eerste valt saam met Gods natuur en is niet anders dan de deugd Zijner volkomen heiligheid waarmee Hij zich zelf liefheeft. Het tweede, het ius divinum strictae, is het recht in de onderlinge verhouding van God en mensch. Dit Goddelijk recht over zijn schepsel

1) Disp. Select., III, p. 2.

2) De Jure et justitia Dei. Disp. Select., I, p. 339.